

PACZOLAY PÉTER

A fegyverek egyenlőségének elve az Alkotmánybíróság gyakorlatában

A fegyverek egyenlősége a tisztességes eljárás egyik eleme, megvalósulása és kifejeződése. Lényege, hogy a perbeli felek lehetőségei és esélyei között egyensúly álljon fenn, a perben a felek azonos lehetőségekkel vegyenek részt, s mint ilyen a bíróság előtti egyenlőség elvéhez is kapcsolódik. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) a gyakorlatában jelent meg, érielemszerűen az Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE) 6. cikkének gyakorlatában.

Gyakran hivatkoznak rá a nemzetközi büntetőbíróságok gyakorlatában, többnyire kritikusan, mondván, hogy ezekben az ügyekben a vád lehetőségei és eszközei jóval szélesebbek, mint a vádlottaké.¹ Bár szélesebb körben értelmezhető általában a peres eljárásokra, vagy akár a jogi képviselőhöz való hozzáférés anyagi támogatására (*Airey v Ireland* (App no 6289/73) [1981] ECHR 1), elsősorban a büntető eljárás elveként terjedt el. Az elv elsősorban az angolszász jogi tradícióhoz kapcsolódik, de az EJEB gyakorlata a kontinentális jogrendszerekben is fontos elvvé emelte.

A tisztességes eljáráshoz való jog azt biztosítja, hogy az állami szervek tisztességes eljárás keretében döntsenek a polgárok jogait érintő egyedi ügyekben.²

Az EJEE 6. cikk 1. pontja szerint

„Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.”

Az EJEE 6. cikk 3. pontja részletezi a bűncselekménnyel gyanúsított személy jogait, melyek közül kiemelendő:

- a tájékoztatáshoz való jog,
- a védekezés megfelelő előkészítéséhez való jog,
- a tárgyaláson való személyes jelenlét joga,
- a védőhöz való jog,
- a fegyverek egyenlőségéhez való jog,
- az ingyenes tolmácshoz való jog.³

---

¹ HELLER, KEVIN JON: *(In)equality of Arms at the International Criminal Tribunals*, Opinio Juris, February 7, 2006, <http://lawofnations.blogspot.com/2006/02/inequality-of-arms-at-international.html>

² RÓTH ERIKA: *Az eljárási jogok*. In: HALMAI GÁBOR – TÓTH GÁBOR ATTILA (szerk.): *Emberi jogok*. Budapest, 2003. 703. p.

³ RÓTH 2003, 724. p.

A fegyverek egyenlőségének elve szűkebb értelemben a gyanúsítottak azt a jogát jelenti, hogy „kérdéseket intézzen vagy intéztesen a vád tanúihoz, és kieszközölhesse a mentő tanúk megidézését és kihallgatását ugyanolyan feltételek mellett, mint ahogy a vád tanúit megidézik, illetve kihallgatják.” Általánosabban a vád és a védelem jogosítványainak egyenlőségét jelenti az ügy megismerése, a jelenlét és a bizonyítás terén. Nem jelenti viszont a teljesen azonos jogok biztosítását.⁴

A magyar Alkotmánybíróság gyakorlatában a 6/1998. (III. 11.) AB határozat fejtette ki a fair eljárás lényegét. Az ügy alapja egy, a Fővárosi Bíróság Katonai Tanácsa előtt folyó büntetőeljárás volt, melyben a titkosszolgálat néhány munkatársát vádolta az ügyész államtitok megsértésével (a kiszivárgott akció fedőneve után: Nyírfa-ügy). Az eljáró tanács az Alkotmánybírósághoz fordult, mert az alkalmazni rendelt egyes eljárási jogszabályok alkotmányellenességét észlelte. Az ügy előadója Sólyom László alkotmánybíró volt. A határozat kimondta: „A büntetőeljárás törvény (Be.) 114. § (4) bekezdés második mondata, mely megakadályozta, hogy a terhelt és védője a vádiratot, valamint az összes olyan iratot, amelynek kézbesítése a Be. szerint egyébként kötelező, akkor is eredeti szövegével, teljes terjedelemben megkapja és birtokolhassa, ha azok államtitkot vagy szolgálati titkot tartalmaznak, alkotmányellenes. A büntetőeljárás során keletkezett iratokból másolat adásáról szóló 4/1991. (III. 14.) IM–BM együttes rendelet 4. § a) és c) pontjai, melyek megakadályozták, hogy a terhelt és védője (a védő jogait élvező törvényes képviselő, a helyébe lépő eseti gondnok) a büntetőeljárás során keletkezett iratokról, ha azok államtitkot, illetve szolgálati titkot tartalmaznak, továbbá a zárt tárgyaláson készült jegyzőkönyvről másolatot kaphassanak, alkotmányellenes.”

- A védelemhez való jog [Alkotmány 57. § (3) bek.] megköveteli a védelem hatékony érvényesülését, és kiterjed a terhelt és a védő megfelelő felkészülésére, jogaik gyakorlására. A védelemhez való jog hatékonyságának jelentőségét már korábban hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, elismerte ugyanakkor, hogy a büntetőeljárásban szükség lehet az államtitok és a szolgálati titok megfelelő védelmére [25/1991. (V. 18.) AB hat.]. A testület e megállapítása összhangban van mind a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya [14. cikk 3. b)], mind az Emberi Jogok Európai Egyezménye (6. cikk 3. b)] rendelkezéseivel: a bűncselekménnyel vádolt minden személynek feltétlen joga van, hogy megfelelő idővel és lehetőséggel rendelkezzen védelme előkészítésére. E lehetőségek magukban foglalják az iratok tartalmának megismeréséhez való jogot, valamint a pusztán megismerésen túl az irat „birtoklását” is. A hatékonyság igénye tehát megköveteli, hogy a terhelt és a védő ne csak a bíróságon tanulmányozhassa a keletkezett iratokat, különösen a vádiratot, hanem azokról kizárólagos használatra szolgáló másolatot kapjon, és azt magával vihesse.

- A tisztességes eljárás [fair trial, Alkotmány 57. § (1) bek.] olyan minőség, melyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni. Csúpan egyes részletek hiánya vagy az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan, igazságtalan vagy nem tisztességes. A tisztességes eljárásnak nem vitásan eleme a „fegyverek egyenlősége,” ami biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson. A fegyverek egyenlősége jelenti egyrészt a felek személyes jelenlétét az eljárási cselekmények során, illetve egyes eljárási szereplők (például szakértők) megtartá-

⁴ RÓTH 2003, 729. p.

sát semleges pozícióban. A másik feltétel, hogy az ügyben releváns adatokat a vád, illetve a terhelt és a védő ugyanolyan teljességben és mélységben ismerhessék meg. A terhelt és a védő e jogának korlátozása alkotmányellenes, ha a vád ugyanazokat az iratokat korlátozás nélkül használhatja és birtokolhatja.

- Az alapjog-korlátozás alkotmányos határait az Alkotmány 8. § (2) bekezdése és az Alkotmánybíróság gyakorlata tűzte ki [a 23/1990. (X. 31.) AB, a szükségesség/arányosság tesztre nézve a 8/1991. (III. 5.) AB és a 25/1991. (V. 18.) AB határozatok]. A 8. § (2) bekezdése azonban az általános mérce elvont, módszertani szabályát adja csak, a konkrét alapjogok feltétlenül védett (lényeges) tartalma esetről esetre eltérően alakul. Vonatkoztatva e tételeket a védelemhez való jogra és a tisztességes eljárásra, az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott. A védelemhez való jog nem korlátozhatatlan, ám az alkotmányosan megfelelő egyensúly e jog és az államtitok védelme között csak igen differenciáltan alakítható ki. A jogalkotó az ügy alapjául szolgáló rendelkezésekkel állambiztonsági érdeket kívánt szolgálni, nevezetesen megakadályozni, hogy állam- és szolgálati titok illetéktelen személyek tudomására és birtokába jusson. A vizsgált rendelkezések azonban nem szükséges és arányos (tehát alkotmányellenes) mértékben korlátozzák a védelemhez való jogot, amikor az államtitokot tartalmazó iratokról azért tiltják meg másolat készítését a terhelt és a védő részére, illetve az iratokat e személyek azért nem vihetik ki a bíróság épületéből, nehogy azok illetéktelen személyek kezébe jussanak. E méltányolandó közérdeket a jogalkotónak oly módon kell szolgálnia, hogy a szabályozás során ne sérüljön a védelemhez való jog alkotmányellenes mértékben. Az Alkotmánybíróság már korábban foglalkozott a büntetőjogi garanciák (ártatlanság védelme, *nullum crimen sine lege* stb.) korlátozása tilalmának abszolút voltaival [lásd különösen: 11/1992. (III. 5.) AB határozat]. Az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében meghatározott (a tisztességes eljárás elemeit tartalmazó) garanciákkal kapcsolatban most megállapította: e feltételek nem abszolútak, mint például az ártatlanság védelme, ám az általános szabály [Alkotmány 8. § (2) bek.] szerinti mérlegelésnek mégis abszolút korlátai vannak. Nincs olyan szükségesség, amely miatt a tárgyalás „tisztességes” voltát arányosan ugyan, de korlátozni lehetne. Ehelyett a *fair trial* fogalmán belül alakítandó ki az annak tartalmát jelentő ismérvszisztem, s csak ezen belül értékelhető bizonyos korlátozások szükséges és arányos volta.

A tárgykörben figyelmet érdemel még a 61/2009. (VI. 11.) AB határozat, melyben a jogerő után az iratokhoz való hozzáférés kérdése került terítékre, a körmendi gyermekgyilkosságért elítélt Tánczos Gábor ügyében. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Országgyűlés jogalkotói feladatának elmulasztásával az Alkotmány 57. § (1) és (3) bekezdéseit sértő alkotmányellenes helyzetet idézett elő, mivel nem szabályozta, hogy a jogerős ítélet meghozatala után a terhelt hogyan férhet hozzá a büntetőeljárás irataihoz.

Az indítványozó magánszemély – hivatkozva konkrét ügyére –, utólagos normakontrollt kezdeményezett, mert szerinte a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) alkotmányosértő helyzetet teremt azzal, hogy nem rendelkezik a jogerősen elítélt személy iratbetekintési jogáról, nem jelöli meg az iratbetekintéssel kapcsolatos ügyekben ilyenkor eljáró hatóságot, és ezáltal lehetetlenné teszi ezen személyek számára a rendkívüli jogorvoslati eljárások kezdeményezését. Az eljáró bíróságok gyakorlata az indítványozó szerint az, hogy a jogerős ítélettel lezártnak tekintik a büntetőeljárást, és ezt követően nem adnak ki iratot betekintésre. Az indítványozó szerint ezáltal sérül az Alkotmány 57.

§ (3) bekezdésében foglalt védelemhez való jog, mivel a szabályozás lehetetlenné teszi, hogy az elítélt felülvizsgálati vagy perújítási eljárást kezdeményezzen, tekintettel arra, hogy ilyen eljárások megindításához az iratok ismerete elengedhetetlen. Az indítványozó szerint továbbá azáltal, hogy az ügyész bármikor hozzáférhet ezekhez az iratokhoz, és ily módon képes az említett eljárások – adott esetben a terhelt hátrányára történő – kezdeményezésére, sérül a fegyveregyenlőség elve. Ezen keresztül pedig sérül az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog is. Az indítványozó kérte a támadott paragrafusok teljes megsemmisítését is.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a rendkívüli jogorvoslati eljárások megindítása iránti kérelem megírásához, és azok megfelelő indokokra alapozásához elengedhetetlen a büntetőeljárás iratainak ismerete. Az iratok ismerete, kézbevétele, ismételt és elmélyült tanulmányozása hiányában jelentős az esélye annak, hogy a felülvizsgálati vagy perújítási eljárás megindítása iránti kérelem az iratok ismeretének hiánya miatt nem lesz megalapozott, és elutasításra kerül, holott befogadás esetén a jogerős ítélet megváltoztatásához vagy hatályon kívül helyezéséhez vezetne.

Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy a jogerősen elítélt státuszú terheltnek sajátos, átmeneti helyzetben vannak. Ezek a személyek ugyanis újra részesei lehetnek a korábban velük kapcsolatban folyamatban lévő büntetőeljárásnak, amennyiben a bíróság elrendeli a rendkívüli jogorvoslati eljárást. Ha a büntetőeljárás újraindul, a jogerősen elítélt személy ismét a Be. 70/B. §-ának szóhasználatával élve „büntetőeljárásban részt vevő személy” lesz, és mint ilyen, a Be. vonatkozó szabályai szerint iratbetekintési és egyéb eljárási jogokkal rendelkezik.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a fent jellemzett sajátos, átmeneti helyzet indokolja azt, hogy a jogerősen elítélt személyek ugyanúgy jogosultak legyenek az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárást biztosító jogokra, mint a többi terhelti pozícióban lévő személy. A bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet (Büsz.) 13. § (1) bekezdésének idézett szabályozását a Be. 70/B. § (1) bekezdése – mint magasabb rendű jogszabály – jelenleg lerontja, és a jogerősen elítélt, de rendkívüli jogorvoslati eljárás megindítására jogosult terheltet megfosztja iratbetekintési joga gyakorlásától.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jognak része a fegyveregyenlőség elve. Az Alkotmány 57. § (3) bekezdésében nevesített védelemhez való joggal együtt értelmezve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a fegyveregyenlőség egyik alapeleme a felek felkészülési lehetőségének biztosítása, egyebek között az iratok tartalmának megismeréséhez való jog garantálásával.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a Be. 70/B. § és 70/C. §-ainak szabályozása nem teszi lehetővé az amúgy erre az Alkotmány 57. § (1) és 57. § (3) bekezdései alapján jogosult személyeknek azt, hogy a velük kapcsolatos büntetőeljárás irataiba betekinthesse, és arról másolatot készíthessenek. A Be. 70/B. § és 70/C. §-ai nem tartalmazzák azokat a garanciákat, amelyek biztosítanák a jogerősen elítélt terheltnek az Alkotmány 57. § (1) és 57. § (3) bekezdéseiben foglalt alapjogai érvényesítését. A jogalkotó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet idézett elő a Be. támadott szakaszainak jelenleg hatályos szabályozásával.

A határozat kitért egy másik fontos kérdésre: a Büsz. 13. § (1) bekezdése rendelkezik arról, hogy akik iratbetekintési joggal rendelkeznek, azok a bírósági eljárásokban érintett iratokba betekinhetnek, az iratokról másolatot kaphatnak. A Büsz. 14. § (1) be-

kezdése rögzíti, hogy „[a] kép- vagy hangfelvételtől, a képet és hangot egyidejűleg tartalmazó felvételtől készített másolat kiadására a 13. §-ban foglalt rendelkezések megfelelően irányadók, ugyanígy kell eljárni a jogszabály szerint felvilágosítás adásra, illetve iratbetekintésre jogosultak adathordozójára átjátszással készített másolat kiadásánál is.” Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a fentiekben bemutatott hatályos szabályozás lehetővé teszi azt, hogy büntetőügyekben a terhelt és a védője a hagyományos értelemben vett iratokon túl egyéb, a büntetőeljárás során keletkezett dokumentumokhoz, felvételekhez – adatokat hordozó eszközökhöz – hozzáférjenek, azokat megismerjék, és azokról másolatot készíthessenek. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt ebben – a videó- és hangfelvételekre vonatkozó – részében elutasította.

A védett tanú védelmére vonatkozó alkotmányossági vizsgálat sem tanulságok nélküli témánk szempontjából [104/2010. (VI. 10.) AB határozat]. A fegyverek egyenlősége elvének része a jelenlét és a bizonyítékokhoz való hozzáférés, és a védett tanú meghallgatása ebben az összefüggésben sajátos problémákat vet fel. Az Alkotmánybíróság szerint a tanú kérheti személyi adatainak zárt kezelését. Az Alkotmánybíróság határozatában hangsúlyozta: az Alkotmány 59. § (1) bekezdésében meghatározott, a személyes adatok védelméhez való jognak megfelelően a büntetőeljárásban a tanúnak – a tanúvédelmi rendszeren belül érvényesülő – információs önrendelkezési joga körébe tartozik, hogy személyi adatainak zárt kezelését kérje. A testület egyhangúlag meghozott határozata szerint nincs olyan alkotmányos indok vagy cél, amely miatt a nyomozó hatóságot, az ügyészt, valamint a bíróságot fel kell arra jogosítani, hogy – vizsgálva a tanú fenyegettségének objektív alapjait és mérlegelve a teljesíthetőséget – a kérelmet megtagadja.

A határozat indokolása ugyanakkor kifejtette: az állami büntető igény érvényesítése szempontjából lényeges, hogy az adatok zárt kezelése nem menti fel a tanút a megjelenési és vallomástételi kötelezettség alól, a büntető felelősségre vonás hatósági személyeit pedig nem akadályozza abban, hogy a tanú adatait pontosan ismerjék, a tanú személyazonosságát ellenőrizzék, vallomásának hitelt érdemlőségét mérlegelni tudják. A büntetőeljárás alá vont személy tisztességes eljáráshoz való joga és a védelemhez való jog szempontjából az is lényeges, hogy a tanú adatainak zárt kezelése nem korlátozza a terhelt és a védő alapvető eljárási jogainak érvényesülését. A tanú, a terhelt és a védő a tárgyaláson találkozhatnak, a terhelt és védője hallja a tanú vallomását, a tanúnak közvetlenül kérdéseket tehetnek fel, a vallomásra észrevételt tehetnek, csupán a tanú neve, lakcíme, foglalkozása stb. marad számukra ismeretlen.

A 169/2010. (IX. 23.) AB határozat a védő vallomásmegtagadási jogát vizsgálta a polgári perben. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, továbbá az 57. § (1) és (3) bekezdése alapján alkotmányos követelmény, hogy a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 170. § (1) bekezdés c) pontjának alkalmazásánál az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (Ütv.) 8. § (3) bekezdés második mondatában foglalt rendelkezés – amely szerint az ügyvéd titoktartási kötelezettség alól való felmentés esetén sem hallgatható ki tanúként olyan tényről és adatról, amelyről mint védő szerzett tudomást – nem mellőzhető a polgári perben.

A bírói kezdeményezésre az adott okot, hogy míg a Be. 81. § (1) bekezdés b) pontja értelmében nem hallgatható ki tanúként a védő arról, amiről védőként szerzett tudomást – a Be.-ben ez abszolút tilalom – addig a Pp. 170. § (1) bekezdés c) pontja szerint az ügyvéd ugyan megtagadhatja a tanúvallomást, ha hivatásánál fogva titoktartásra kötele-

zett, de vallomásra kötelezhető, ha az érdekelt e kötelezettség alól felmentette. A Pp. alapján tehát a büntetőügyben eljáró védő felmentés esetén polgári ügyben tanúként hallgatható ki. Ilyen helyzet állhat elő, ha a korábbi terhelt kerül felperesi pozícióba például bírói jogkörben okozott kár megtérítése iránti perben. Ilyenkor a kereset bizonyításának egyik eszköze a büntetőeljárás menetéről tudomással bíró személyek, adott esetben az ügyvéd tanúkénti meghallgatása.

Az Alkotmánybíróság abból indult ki, hogy a védelemhez való alkotmányos alapjog egyrészt a büntetőeljárás alá vont személy saját eljárási jogosítványában és a védő igénybevételéhez való jogban, másrészt a védő jogállásában realizálódik. A védő a büntetőeljárás önálló perbeli személye, jogai nem átruházott jogok, hanem a büntetőeljárás alá vont személy objektív érdekét szolgáló, de önálló eljárási jogosítványok. A védő jogai is alkotmányos védelem alatt állnak. A büntetőeljárásban a védő önálló eljárási státusából egyenesen következik, hogy titoktartási kötelezettsége sem függhet a terhelt akaratótól. Az ügyvédek védői tevékenységének lényegi eleme az ügyvédi titoktartási kötelezettség, amely az eljárás befejezését követően is fennáll. Az Ütv. 8. § (3) bekezdés második mondata az ügyvédi hivatás egészét átfogóan rendelkezik úgy, hogy az ügyvéd tanúként e titkokat illetően nem hallgatható ki. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint e szabály az Alkotmány 57. § (1) és (3) bekezdéseibe foglaltak törvényi részletezésének tekinthető.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint polgári perekben a fél (az érdekelt) önrendelkezési jogának szükséges korlátozása, hogy az nem terjedhet ki az ügyvéd tanúvallomásra kötelezésére olyan tény vagy adat vonatkozásában, amelyről, mint védő szerzett tudomást büntetőügyben. A szabályozás ebből a körből az érdekelt polgári perben fennálló önrendelkezési jogát lényegében kizárja. Ez a kizárás azonban arányosnak tekinthető, mivel az ügyvédi titoktartási kötelezettséghez (a védelemhez való jogból és a tisztességes eljáráshoz való jogból következően) nagyobb érdek fűződik, mint ahhoz, hogy polgári ügyben a fél (az érdekelt, korábban a terhelt) a különböző bizonyítási eszközök mellé, az ügyvédet is tanúvallomásra kötelezhesse.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a büntetőeljárás keretében szabályozott (előírt) abszolút tilalom érvényesülést kíván a büntetőeljárás lezárását követően is. Nemcsak azért, mert az ügyvédi titoktartási kötelezettség a megbízási jogviszony, vagy magának az ügyvédi működésnek a megszűnte után is fennmarad [8. § (1) bekezdés], hanem azért, mert megszűnne a tilalom – Alkotmány 57. § (1) és (3) bekezdéséből is következő – abszolút jellege az ügyvéd esetleges későbbi tanúzásra kötelezésével. Mindez oda vezethet, hogy az ügyvéd polgári eljárásban történt vallomástétele visszahatna a büntetőeljárásra; adott esetben perújításra, vagy akár további büntetőfeljelentések és újabb eljárások megindítására vezetne. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint tehát az ügyvédi titoktartási kötelezettség büntetőeljárási tartalma érvényesülést kíván polgári eljárás során is, ha az ügyvéd tanúként való kihallgatása olyan ténnyel vagy adattal függ össze, amelyről a büntetőeljárásban védőként szerzett tudomást. Ez következik az Alkotmány 57. § (1) bekezdésébe foglalt tisztességes eljáráshoz való jogból és az Alkotmány 57. § (3) bekezdéséből eredő védelemhez való jogból egyaránt. A Pp. 170. § (1) bekezdés c) pontja azonban nincs tekintettel e körülményre – nem kellően differenciált az ügyvéd korábbi (büntető, polgári) perbeli szereplése tekintetében – s az érdekelt felmentése esetén az ügyvéd tanúvallomásra kötelezhető minden olyan (akár büntetőeljárás során keletkezett) tényről és adatról, amely az ügyvédi titoktartási kötelezettség alá tartozik. A Pp. és a Be. viszonyában mindez az Alkotmány 2. § (1) bekezdés

szerinti jogbiztonságot is sérti, mivel a Pp. 170. § (1) bekezdés c) pontja büntetőeljárás-sal összefüggő alkalmazási körében a Be. 81. § (1) bekezdés b) pontjába foglalt abszolút tilalmat (amelyben alappal bízhat minden eljárásban részt vevő) viszonylagossá teszi. Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel a Pp. Alkotmánnyal összhangban lévő alkalmazására alkotmányos követelményt állapított meg.

Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljárásra és a fegyveregyenlőség elvére vonatkozó döntéseiben igyekezett egyensúlyozni a vád és a védelem érdekei, illetve a büntetőeljárásban betöltött funkcióik között, vagyis a fegyverek egyenlősége nem számtani egyenlőség; sokkalta inkább az információkhoz (iratokhoz) való hozzáférés, és így az eljárási cselekményekben való érdemi részvétel jogát, illetve a terhelt és a védő érdemi felkészülésének fontosságát hangsúlyozta.⁵ A korlátozások mércéje pedig a szükségesség-arányosság teszt.

PÉTER PACZOLAY

THE PRINCIPLE OF EQUALITY OF ARMS
IN THE JURISPRUDENCE
OF THE HUNGARIAN CONSTITUTIONAL COURT

(Summary)

The article analyses the most important decisions of the Hungarian Constitutional Court regarding the right to a fair trial, and specifically the principle of equality of arms. In accordance with the practice of the European Court of Human Rights, under the Hungarian constitution the principle of equality of arms is a constitutive element of the fair trial, and of criminal procedure in general. The Hungarian Court in its decisions has given a special emphasis to the right to access to information, namely the procedural right to access to the files of the criminal case. However, the Court stated that these requirements are not of an absolute nature: the restrictions should be necessary and proportionate.

---

⁵ HOLLÁN MIKLÓS – LŐRIK JÓZSEF: *A védelemhez való jog*. In: JAKAB ANDRÁS (szerk.): *Az Alkotmány kommentárja*, Budapest, 2009. 2054. p.